

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 18 maja 2023 r.

ZP-NKWR.431.2.23.2023.EM

Pan
Mariusz Harbacewicz
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Dziadowej Kłodzie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 13 i 14 kwietnia 2023 r. na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Emilia Molska – Kaźmierczak – starszy inspektor wojewódzki i Grzegorz Kownacki – starszy inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dziadowej Kłodzie, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiot kontroli obejmował działalność Ośrodka w zakresie organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudniania asystenta rodziny z wymogami kwalifikacyjnymi określonymi w ustawie, w okresie od 1 kwietnia 2022 r. do 13 kwietnia 2023 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 grudnia 2022 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2023 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika Ośrodka pełnił Pan Mariusz Harbacewicz, odpowiedzialny za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, której przyczyną jest błędna interpretacja przepisów. Uzasadnieniem oceny jest ustalony stan faktyczny i prawny. Stwierdzona nieprawidłowość nie spowodowała

skutków dla kontrolowanej działalności, w tym w zakresie ostatecznego wykonania zadań.

Kontrolę odnotowano w książce kontroli pod numerem 14. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentów z akt osobowych potwierdzających kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie asystenta rodziny oraz oświadczeń złożonych przez kierownika Ośrodka.

GOPS w Dziadowej Kłodzie jest jednostką organizacyjną Gminy Dziadowa Kłoda. Uchwałą nr XVII/87/16 Rady Gminy Dziadowa Kłoda z dnia 26 kwietnia 2016 r. nadano statut Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej. Zarządzeniem nr 12/2014 Wójta Gminy Dziadowa Kłoda z dnia 23 grudnia 2014 r. wyznaczono GOPS do organizacji pracy z rodziną w gminie, w świetle art. 10 ust. 1 ustawy. *(dowód: akta kontroli str. 27, 29-33)*

W myśl art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. W okresie objętym kontrolą realizowano Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dziadowa Kłoda na lata 2020-2022 przyjęty uchwałą nr XVII/98/20 Rady Gminy Dziadowa Kłoda z dnia 27 kwietnia 2020 r., a po jego zakończeniu Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dziadowa Kłoda na lata 2023-2025 przyjęty uchwałą nr LI/313/23 Rady Gminy Dziadowa Kłoda z dnia 28 marca 2023 r., zwane dalej „Programem”. Cel główny Programu to „Stworzenie warunków do pozostania dziecka w rodzinie naturalnej lub jego powrotu do rodziny”.

Program realizowany był przez GOPS przy udziale placówek oświatowych z terenu gminy, służby zdrowia, jednostki kultury, Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie, sądu rejonowego oraz podmiotów zajmujących się pracą z rodziną.

Gmina realizowała cele Programu m. in. poprzez pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zapewniając im wsparcie i pomoc asystenta rodziny, pracę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne z pomocy społecznej oraz podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, udzielanie wsparcia psychologicznego dzieciom i rodzicom, a także współpracę z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

W Programie zawarto informację o sposobie kontroli jego wykonania wskazując, że do dnia 31 marca każdego roku Ośrodek przedstawi Radzie Gminy Dziadowa Kłoda roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i określi potrzeby z tym

związane. W myśl art. 179 ust. 1 ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie we wskazanym powyżej zakresie, tak więc przedmiotowy obowiązek ciąży na wójcie jako organie wykonawczym gminy. W praktyce jest ono przygotowywane przez kierownika jednostki organizacyjnej gminy realizującej zadania z zakresu wspierania rodziny. Kierownik GOPS złożył do akt kontroli opatrzoną pieczęcią wpływ kopię sprawozdania z działalności Ośrodka za 2022 rok. Sprawozdanie to w odniesieniu do zadań z zakresu wspierania rodziny zawierało informacje o ustawowych zadaniach asystenta, liczbie rodzin objętych jego wsparciem, kosztach związanych z jego zatrudnieniem, wydatkach gminy na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz braku na terenie gminy placówek wsparcia dziennego i rodzin wspierających.

W ocenie organu kontroli przedłożony dokument nie stanowi sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w myśl art. 179 ust. 1 ustawy. Winien on uwzględniać zadania i działania zrealizowane przez gminę i podmioty działające w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wskazywać potrzeby związane z realizacją zadań, które to mogą stać się również podstawą do opracowania kolejnego gminnego programu wspierania rodziny. Uznaje się to za uchybienie konieczne do wyeliminowania. *(dowód: akta kontroli str.17-20, 24, 28, 34-60, 90-98)*

W obszarze dotyczącym form pracy z rodziną, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy, zgodnie ze złożonym oświadczeniem kierownika Ośrodka, mieszkańcy gminy mogli korzystać z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego świadczonego w placówkach oświatowych oraz w Punkcie Konsultacyjnym działającym przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W Punkcie tym można było uzyskać wsparcie specjalisty psychoterapii dzieci i młodzieży.

Kierownik oświadczył, że w okresie objętym kontrolą z uwagi na brak potrzeb nie zapewniano wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez prowadzenie terapii i mediacji. W sytuacji pozyskania zgłoszenia w powyższym zakresie zainteresowane osoby będą informowane o możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy. Pomoc prawną świadczył prawnik w każdą środę w Urzędzie Gminy w Dziadowej Kłodzie.

Kierownik Ośrodka wskazał, że z uwagi na brak zgłoszonych potrzeb nie były świadczone usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi oraz nie organizowano dla rodzin spotkań mających na celu wymianę doświadczeń i zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Pracownicy socjalni i asystent rodziny informowali o możliwości takiej formy wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 20-21)

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziadowej Kłodzie zapewniał wsparcie i pomoc asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą zatrudniony był jeden asystent. Zgodnie ze złożonym przez kierownika oświadczeniem, praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 ustawy. Ponadto asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy, asystent w tym samym czasie prowadził pracę z nie więcej niż piętnastoma rodzinami.

(dowód: akta kontroli str.22-23,25)

Na podstawie losowo wybranych akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną dokonano oceny jej zgodności z wymogami i zasadami określonymi w ustawie. Ustalono, że w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 901), zwanej dalej „ustawą o pomocy społecznej”. Na podstawie wywiadu środowiskowego pracownik socjalny dokonywał analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z wywiadu wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, występował on ze stosownym wnioskiem do kierownika Ośrodka. Kierownik GOPS po zapoznaniu się z dokumentacją przydzielał rodzinie asystenta. Każda z rodzin wyrażała zgodę na podjęcie współpracy. W okresie objętym kontrolą trzy rodziny zostały zobowiązane przez sąd do pracy z asystentem. Asystent opracowywał we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 ustawy. Plan pracy z rodziną obejmował m. in. cele, zakres realizowanych działań mających na celu przewyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także terminy ich realizacji. Plany nie zawierały przewidywanych efektów, co stanowi nieprawidłowość. Zakres działań wyznaczonych do realizacji określano ogólnikowo na czas obowiązywania planu, w poszczególnych latach pracy z rodziną ulegały one niewielkim modyfikacjom. Wskazane jest wyznaczanie konkretnych zadań, w tym do realizacji przez członków rodziny (a nie tylko asystenta czy pracownika socjalnego), które winny mobilizować jej członków do podejmowania określonych aktywności, których efektem ma być zmiana trudnej sytuacji życiowej. Plan pracy z rodziną uwzględniając cele (kierunki działań) i działania (czynności określone w miejscu i w czasie) poszczególnych członków

rodziny i asystenta ma przyczyniać się do dochodzenia do zakładanych efektów. Uszczegółowienie za pomocą jakich działań rodziny objęte wsparciem asystenta mogą wprowadzać zmiany mają pozwolić im osiągnąć wyznaczone cele. Ponadto należy uściślać terminy realizacji działań, określać z klientami czas ich wykonania. Udzielając pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, asystent może uczyć gospodarowania budżetem.

W myśl art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, zadaniem asystenta jest dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy. W toku działań kontrolnych ustalono, że asystent sporządzał ww. dokument (zwany „Podsumowaniem pracy z rodziną”) za okres 6 miesięcy, a kolejny stanowił podsumowanie rocznej pracy w danym środowisku, uwzględniający głównie działania z kolejnego półrocza. Wskazane jest ujednoclenie nazewnictwa sporządzanych dokumentów zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy. Kierownik pisemnie potwierdzał zapoznanie się z przedmiotowym dokumentem. Dokonując okresowej oceny sytuacji rodziny należy brać pod uwagę to, że ma ona służyć m.in. monitorowaniu, które z planowanych działań zostały wykonane bądź nie, ocenie postępów rodziny i aktualizacji planu pracy z rodziną. Ocena ma pokazywać czy wykonywane przez wyznaczone osoby działania prowadzą do osiągnięcia zakładanych celów.

Asystent w formie comiesięcznych sprawozdań dokumentował bieżącą sytuację rodziny. Praca asystenta prowadzona była w miejscu zamieszkania rodziny oraz w miejscu wskazanym przez rodzinę. W okresie objętym kontrolą asyście podlegało łącznie 7 rodzin, z tego z 2. zakończono współpracę: z jedną rodziną z powodu zmiany miejsca zamieszkania poza teren gminy Dziadowa Kłoda, z drugą – z uwagi na odmowę kontynuacji pracy z asystentem. W odniesieniu do pierwszego przypadku kierownik GOPS poinformował o tym fakcie właściwy miejscowo ośrodek pomocy społecznej oraz sąd – z uwagi na zobowiązanie do współpracy z asystentem. W drugiej sytuacji kierownik wystąpił do właściwego sądu o podjęcie stosownych działań. *(dowód: akta kontroli str. 22-23, 61-89)*

W myśl art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. W trakcie postępowania kontrolnego ustalono, że na terenie gminy Dziadowa Kłoda nie funkcjonowały rodziny wspierające.

Kierownik GOPS oświadczył, że nie było zgłoszeń osób zainteresowanych pełnieniem roli rodzin wspierających. Ponadto rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych nie zgłaszały potrzeb w tym zakresie. Informację o możliwości ustanowienia rodziny wspierającej przekazywano rodzinom objętym wsparciem asystenta rodziny. Informacje w przedmiotowym zakresie zamieszczano również na stronie internetowej Ośrodka oraz na tablicy informacyjnej w siedzibie jednostki.

(dowód: akta kontroli str. 21-22)

W związku z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy kierownik oświadczył, że Gmina Dziadowa Kłoda nie prowadziła placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie zleciła również realizacji tego zadania na podstawie art. 190 ustawy oraz wójt nie wydał żadnemu podmiotowi zezwolenia na prowadzenie takiej placówki. Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem wójta Gminy Dziadowa Kłoda o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 24)

Gmina Dziadowa Kłoda, zgodnie z art. 176 pkt 5 oraz art. 191 ust. 9 ustawy, współfinansowała pobyt dzieci w pieczy zastępczej. Na dzień kontroli 4. dzieci pochodzących z gminy Dziadowa Kłoda umieszczonych było w pieczy zastępczej, z tego 1. w rodzinie zastępczej spokrewnionej i 3. w rodzinach zastępczych niezawodowych. Na podstawie przedłożonych dokumentów potwierdzono, że Gmina Dziadowa Kłoda ponosiła odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio 10% i 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pieczy rodzinnej. Najczęstszą przesłanką do sądowego umieszczania dzieci w pieczy zastępczej była niewydolność opiekuńczo – wychowawcza rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 24, 26, 28)

W okresie objętym kontrolą, zadania z zakresu wspierania rodziny wykonywał jeden asystent rodziny. Na podstawie przedłożonych dokumentów z akt osobowych stwierdzono zgodność jego zatrudnienia z wymogami kwalifikacyjnymi określonymi w ustawie. Asystent złożył oświadczenia wskazane w art. 12 ust. 1 pkt 2 – 4 ustawy oraz potwierdzono spełnienie przez niego warunku, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 28)

Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt 2 i 4 lit. b ustawy o konieczności tworzenia możliwości i finansowania szkoleń podnoszących kwalifikacje asystenta rodziny ustalono, że był on realizowany. Na podstawie okazanej dokumentacji potwierdzono uczestnictwo asystenta w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe.

(dowód: akta kontroli str. 24-25, 28)

W okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny. *(dowód: akta kontroli str. 25)*

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dziadowej Kłodzie stwierdzono nieprawidłowość:

- 1) W planach pracy z rodziną nie zawierano przewidywanych efektów pracy.

Wobec powyższego wydaje się zalecenie pokontrolne:

- 1) W planach pracy z rodziną zawierać przewidywane efekty pracy.

Podstawa prawna: art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.)

Termin realizacji: na bieżąco.

POUCZENIE

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.). W terminie do dnia **30 czerwca 2023 r.** kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Danuta Zawilla
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej....

(kierownik jednostki kontrolującej)

E. Kozłowski
.....

(członek zespołu inspektorów)

Grzegorz Kowalski
.....

(członek zespołu inspektorów)

